

ԿՐՕՆԵԿԵՆ, ՊԵՏՄԵԿԵՆ, ԲԵՆԵՍԻՐԵԿԵՆ, ԵՒ ԲԵՐՈՅԵԿԵՆ.

ԹԻՒ Ա. — ՇՐՋԱՆ Ե. — ՏԵՐԻ Դ. 1872 ԵՌԻՆՎԱՐ 31.

1872 ՆՈՐ ԹՈՒՆԿԱՆ
ԵՒ
Ե. ՇՐՋԱՆ

Արարատ ամագրոյս.

Չիք որ Յեսու՝ որ կարողանայ արեգական հրամայել:

1. Ուսինն և ամեն մոլորակք անդադար կրողրեն իւրեանց շրջանքը:

Տարեքք միշտ պատրաստ են և հպատակ կատարել Աստուածային պատուիրանքը և հրամանքը:

Ի մի բան իսկ ասել, համայն արարածք՝ ըստ իւրաքանչիւր տեսակի՝ վիճակի և դրութեան՝ հաւատարիմ պաշտօնականատար կը հանդիսանան ամենաբարի կամաց Արարչին տիեզերաց:

Ոչ ապաքէն և մարդս գոլով Արարչին Աստուծոյ գեղեցիկ՝ նախամեծար և փառաւոր արարածոց մին՝ նա ևս կը կրէ պարտաւորութիւնք, ոչ ապաքէն նա ևս ունի

սահման և շրջաններ, յորս ծնանի, ծաղկի, ուռճանայ, արմատանայ, ծերանայ, և ի սերունդս անմահանայ:

Մարդկան կենաց որքանութեան սահմանքը կը չափուին յընթացս արեգական և լուսնի, և թիւք աւուրց՝ շաքաթուց՝ ամսոց և ամաց, խտիրներ կրտեսնուին մարդկան կենաց շրջանի մէջ, ոմանք վաղաթառամ կը փութան ի յաւիտեականութիւն, ոմանք փորձ՝ հմուտ կենցաղավարութեամբ զալիս ծերութեան կը փայլեն, այլք այսպէս կամ այնպէս կը կնքեն այս անցաւոր կենցաղոյս ընթացքը իւրեանց աշխոյժ երիտասարդական հասակաց մէջ:

Եթէ արեգակն, լուսին, տարեքք և բրնութիւն համայն կպարտին և կը ծառայեն իւրեանց սահմանեալ վիճակաց մէջ յօգուտ և ի բարիս տիեզերաց, զի՞նչ և քանի՞ առաւել ապա մարդիկ պարտընկալ են իւրաքանչիւր աստիճանի և վիճակի մէջ յաւէտ գործել և փայլել ի բարիս:

Իայց բարիք ասելով չէ պարտ իմանալ անհատական անձանց առ ինքեանս և եթ

քաղելիք բարիքը, — ոչ երբէք: Մարդիկ ընկերական են, և այս և այն սերնդովք յօրինած են և կ'յօրինեն միշտ զանազան ազգ, ընտանիք և ընկերութիւնք. անշուշտ բնական է իւրաքանչիւր ընտանեաց՝ կամ ընկերութեանց և կամ ազգաց աշխատիլ և ջանալ առաւել յօգուտ իւրեանց: Ուրեմն Հայկազուն ազգը ևս ունի իւր մասնաւոր բաժնին մէջ անհրաժեշտ պարտիք:

Արդարև Հայք առաւել պարտին իւրեանց ազգային մարդկութեան կամ ընկերութեան նպաստել և օգնել, ծառայել միմեանց օգտին, նկատելով իւրեանց ցրուեալ և թշուառ դրութիւնքը:

Աստ մեծամեծ ազգք և ազնիք կը տարբերին ցեղական դրութեամբք Հայ ազգութեան մասնաւորութենէն. սակայն ո՞վ կարգելու արեւու և լուսնի և այլոց ազդեցութեանց շրջանները նաև Հայութեան կենաց վերայ, որ ի թիւս նոցա ահաւասիկ ժառանգեց ներկայ 1872 թուականը, որով և մեր ազգը յաւելացոյց մի թուական իւր կենաց վերայ:

Մեր խնդիրը Հպիտի լինի այն՝ թէ Հայ ազգի կենաց մի շրջան ևս յաւելացաւ կամ պակասեցաւ, այլ թէ՛ զիմրդ անցաւ, որպիսի՞ արդեամբք:

Եթէ իւրաքանչիւր ազգի բարի գերագանցութիւնք և յառաջադիմութիւնք կապացուցանվին իւրեանց բարոյական և մտաւորական յատկութեամբքն, ապա և մերն անտարալոյս պարտի այնպէս լինել բարոյական և մտաւորական յատկութեամբք միայն կարեմք երաշխաւորել մեր ակնկալած յառաջադիմութիւնը և նոր կենդանութեան հասանել, ևս փառաւոր կա-

ցուցանել Ազգը և Եկեղեցին առաջի մեքայնոց և օտարաց:

Գոհ եմք, որ Ազգիս մէջ հետզհետէ մտաւորական և բարոյական յառաջադիմութեանց զարգանալոյ ի մասին ապահով լինելոյ համար բաւականին նշանաբաններ կը նկատեմք. և ո՞չք են արդեօք նոքա:

— Ուսումնարանք և լրագիրք, արհեստագիտութիւնք և վաճառականութիւնք:

Արհեստագիտութիւն և վաճառականութիւն նոր չեն մեր ազգի համար: Միայն այժմ առաւել կը յաճախեն ազգայինք մեր ինոսին և ժամանակիս համեմատ կը զարգանան, որ անտարալոյս ընդ նիւթականին նաև բարոյական մեծամեծ օգուտներ կը ծնանին Ազգի համար:

Իսկ կրկնասեռ ուսումնարանք և լրագիրք, — որք մտաւորական և բարոյական զարգացմանց և յառաջադիմութեանց առաջին և գլխաւոր միջոցներն են և նշաններն, — ամենայն կողմ մեծ եռանդեամբք կողջունուին և կընդհանրանան:

Թէպէտ տակաւին հազուադիւրէն են կարգաւորեալ և արժանաւոր կրկնասեռ ուսումնարանք մեր մէջ, սակայն կը մխիթարվիմք և կը յուսամք իսկ՝ զի միանգամ ուսումնարանաց վերայ սէր և եռանդներ ընդհանրանալէն զինի հասարակութեան մէջ, այնուհետև հեշտ է ճշմարիտ ազգասիրաց գործակցութեամբք և եկեղեցւոյ պաշտօնէից փոյթեռանդն ջանիլք՝ բարեկարգել և արդիւնաւորել զնոսա:

Անշուշտ ամենայն բարի նպատակներ և ձեռնարկութիւնք ի սկզբան խոչնդոտներու կը հանդիպին, և այս գրեթէ սովորական պէտք է համարել՝ ցորչալի մարդիկ պատրաստուած և ուսեալ չեն որ և իցէ

բարի նպատակաց՝ կամ սկզբանց և ձեռնարկութեանց համար: Սակայն հարկ է անյողողղբ և անփնհեր յարատեւել, և ամենայն ձիգ թափելով ուշիմամիտ և շրջանկատ հեռատեսութեամբք ջանալ ուսման յարգը և պիտանութիւնը քարոզել հասարակութեան և տակաւ առ տակաւ կամ փութով յառաջ տանել՝ նայելով ժողովրդեան ընդունակութեան և կարողութեան:

Այժմ ըստ մեծի մասին ազգայինք մեր ընդ ամեն երկիր լաւ ձանաչեցին մեր փրկութեան և յառաջադիմութեան միջոցները, որ միայն արեւմտաց և իգականաց պիտանի և հաշիւսը հասարակներն են: Ուրեմն պէտք է ամենայն ձիգ ի գործ արկանել՝ և յորդորել ժողովուրդը՝ բազմացնել ուսումնարանաց թիւը, և բարեկարգել և արդիւնաւորել զնոսա, որպէս զի մանկունք ազգիս ազգային լեզուի և կրօնի գիտութիւնք և դաստիարակութիւնք ուսանին, կենցաղավարութեան համար լեզուներ և այլ կարեւոր առարկաներ գիտենան, և միանգամայն ազգի և եկեղեցւոյ հարազատ և անձնանուէր որդիք լինին: Որպիսեօք անշուշտ մեզ կը բացուի յառաջադիմութեան և ապագոնի երջանիկ կենաց ճշմարիտ և փրկարար ուղին:

Գալով լրագրաց, նոյնպէս կը մխիթարուիմք հետզհետէ նոցա թուոյն յաւելանալոյն համար, որք կը նշանակեն թէ՛ ընթերցասիրութիւնը կընդհանրանայ, և ժողովուրդը իղձ ունի մտաւորական և բարոյական օգուտներ քաղել լրագիրներէն: Թէպէտ պէտք է ճշմարիտը խոստովանել, զի դեռ շատ հաղուաղիւտ են կանոնաւոր և ազգիս իրական կարօտութեանց քարոզ

լրագիրներ, քանզի բազումք լոկ անձնական և անօգուտ կրից արձագանքներ են, որով փոխանակ խրախուսելոյ և շարժելոյ զժողովուրդն յընթերցասիրութիւն և յուսումնասիրութիւն՝ բազմիցս զլուանք պատճառած են, որք անշուշտ տղխութեան կամ անհեռատեսութեան և կամ նիւթոյ պակասութեանց արդիւնքներ կը համարուին: Այսու ամենայնիւ՝ չէ կարելի ուրանալ զի կանոնաւոր և անաչառ լրագիրք բաւական ծառայութիւնք մատուցին և կը մատուցանեն Ազգի և Ակեղեցւոյ, ժողովուրդը արթնցողին, ուսումնարանաց բացմանց ուսմանց և գիտութեանց ծաւալմանց յորդորող հանդիսացան, ժողովրդեան ուսուցին իւր իրաւունքները և պարտքերը, և յառաջադիմութեան և փրկութեան միջոցները և հնարները: Յուսով եմք՝ զի ընթերցասիրութեան և ուսումնասիրութեան ծաւալումն և ընդհանրանալն կը պահանջէ և կունենայ բազմաթիւ և աւելի կանոնաւոր լրագիրներ, որք ազգի կարօտութեանց իրական և անընդմիջական դարմանոց խնդիրներով կը բազմանան, և առանց համեմատելոյ այս և այն երեւելի ազգերը՝ երեւակայական խնդիրներ չեն յուղուիլ, և անձնական կրից և զուր վիճարանութեանց ասպարէզներ կը պակասին:

Արդ կիմացուի համառօտ տեսութենէս թէ՛ անցեալ թուականն ևս բաւական արդիւնք թողած է յԱզգիս, թէպէտ դառն և ատելի դէպքեր ևս պատահած են ինմին:

Ուստի կը մնայ Ազգիս ներկայիս միջշարունակել այն ջանքերը և արդիւնքները՝ որք Ազգի և Ակեղեցւոյ պայծառութեան և յառաջադիմութեան անհրաժեշտ պիտոյքն և միջոցքն են, կարձել՝

անհետացնել և հեռանալ այնպիսի խրն-
զիրներ յուզելէն՝ որք « Բաժանեալ զե տի-
րեացես, » կը մեկնուին, որոց վախճանը ազ-
գիս ազետաբեր է և կորստեան վիհեր կը
պատրաստէ:

Յիրաւի Ազգիս պիտոյքը և կարօտու-
թիւնքը բաղմատեսակ են, բայց մեք զբը-
խաւորները յիշեցինք, որոց համար ամեն
ջանք և հնարք ի դործ դնել պէտք է, որ-
պէս զի նոքոք անհետանան մնացեալ կա-
րօտութիւնք և լրանան իղձք, որք եթէ
ի վաղուց ունենալով բաւական հմուտ՝
զիտնական՝ փորձեալ և անձնանու՝
զեցական պաշտօնեայք՝ ի կիր արկասէիս,
այժմ շատ մեծ օգուտները կը վայելէինք
և կը մխիթարուէինք. վասն որոյ ամեն բա-
նէ յառաջ և զխաւորապէս պէտք է նոցա
համար հոգալ և Աշխարհաց և Ազգիս
համար ընտիր պաշտօնեայք պատրաստել,
ըստ որում հմուտ և եռանդուն մի զօրա-
պետ կարող է կրթել և պատրաստել քաջ
և ընտիր զօրականք, թէև զօրապետը զօ-
րականաց ի միջոյ կընտրուի:

Ուրեմն սոյնպիսի բարի զգացմամբք և
խորհրդածութեամբք կշռեալ Ազգայինք
մեր սիրելիք իւրեանց նպատակները և
գործերը՝ մուտ գործել ի ներկայ 1872
թուական՝ կը շնորհաւորէ և կը բարեմաղ-
թէ Արարատ Ամառգիրս Մայր Աթոռոյ
մերոյ, ինչպէս և ազգայինք շնորհաւորե-
լով ամառգրոյս Ա. շրջանը՝ — որոյ առաջին
թիւն է ներկայ ամառգիրս՝ — սիրով և հա-
մակրութեամբք պիտի ողջունենք Արարատ:

Յայտնի է արդէն սիրելի Ազգայնոց՝ զի
այսուհետև Արարատ ամառգրոյս տարե-
գլուխն կսկսանի Յունվար ամիսէն: Պիտի
հրատարակուի ամեն ամիս հինգ թերթով

և Հայաստանի աւերակաց՝ քաղաքաց՝
վանօրէից տեսարանօք զարդարուած և ին.
և տարեկան զինն մի և նոյն Առուբէի է ի
Ռուսաստան և Յարծ. մէջիտ. ի Տաճ-
կաստան հանդերձ ծախուքն ճանապարհի:

Նաև կամելով ազգիս ուսումնականաց
յորդոր՝ միջոց և խրախոյս տալ՝ որով
զրականութեան հետ նաև դաստիարա-
կութեան խնդիրը զարդացնել, Արարա-
տայ Խմբագրութիւնը պատրաստ է վար-
ձատրել Ազգ. հեղինակները միայն Բանա-
« իրական » յօդուածոց մէջ:

Ղաստիարակութեան — այսինքն է ման-
կավարժութեան, դասուց, դասատուու-
թեանց, դասագրոց որպիսութեանց և
եղանակաց վերայ եղած, — տնտեսագի-
տութեան և այլ ուսումնական գիտելեաց
և տեսութեանց վերաբերեալ նոր հեղի-
նակած Յօդուածոց՝ 10 աստիճան (այս)
տառով և ամառգրոյս զրութեամբ (ութն
երես) իւրաքանչիւր թերթի համար ՏԱՍՆ,
առուբիէն մինչև ՏԱՍՆ եւ ՀԻՆԳ՝ առուբի, իսկ
թարգմանեալ Յօդուածոց համար ՀԻՆԳ՝
առուբիէն մինչև ՏԱՍՆ առուբի վարձատրու-
թիւնք կլինին:

Չկնի հրատարակութեանց Խմբագրու-
թեան հաւանած և ընտրած Յօդուածոց՝
արժան եղած և որոշուած վարձատրու-
թեանց գումարները կընդունին հեղինակք
և թարգմանիչք:

Իսկ չընդունուած Յօդուածները՝ ըստ
պատկանելոցն կը վերադարձունէ Խմբա-
գրութիւնս: